

נטי קלנר

- לאן הגעת בנובמבר 1922? לבית הזה?
- לרחוב השני. את בעלי הכרתי רק בבנימינה. הוא בא מווינה, אוסטריה, ב-1919.
- הוא היה חקלאי קודם?
- כן, הוא גמר בית ספר חקלאי בגרמניה. הוא היה היהודי היחיד שלמד שם. לכאן הגיע לבדו. אז הכרנו וגרנו ברחוב המייסדים. הבית כבר לא קיים. פיק"א בנתה אותו.
- ספרי על העבודה החקלאית.
- אני לא עבדתי בחקלאות, רק עזרתי להעמיס חציר. לרוב עבדתי בבית וגידלתי ירקות בגינה.
- בין חבורת העצמאים לבין הקליפורנים היו יחסים טובים?
- לנו ולקליפורנים היו יחסים טובים. עם המייסדים משוני היחסים לא היו כל כך טובים. באותם ימים היתה מחלוקת פוליטית בעד ונגד עבודה ערבית. הם היו בעד עבודה ערבית ואנחנו בעד עברית.
- בין העצמאים היו עוד בני מושבות, כמו אלה משוני?
- כן, היו: אמי, פייקוביץ'... אלו משוני, ממסחה ומסג'רה היו באותה דעה - בעד עבודה ערבית. רק האירופאים היו בעד עבודה עברית.
- וההולנדים?
- הם היו אתנו. מפיק"א קיבלנו בית של שני חדרים. לא היה מטבח ולא חשמל. בית השימוש היה בחוץ. אחר כך בנינו והוספנו...
- פקיד פיק"א ביקר כאן הרבה?
- אני לא התעניינתי בזה.

- ב-1919 באו מאוסטריה עוד יהודים?
 – איני יודעת. שכן שלנו, טיכו, הגיע ב-1919 מצ'כוסלובקיה.
 אוסטרים לא היו הרבה. בסך הכל היתה קבוצה אחת של גרמנים
 ואוסטרים, קבוצת צבי. אלו היו בחורים שלמדו חקלאות והכשרה.
 – את מבינה ערבית?
 – בעלי ידע ערבית, הוא למד פה.
 – מתי הצלחתם להרחיב את הבית?
 – אחרי שהתחתנו הוספנו מטבח גדול ומרפסת פתוחה.
 – בעלך קיבל את הבית לפני הנישואין?
 – אחרי שהתחתנו נכנסנו לבית עם שני חדרים. אחר כך בנינו מטבח
 ומרפסת. לאחר מכן, ב-1928, הוספנו חדר שינה ואמבטיה.
 – איך בנימינה היתה בהשוואה למרחביה?
 – מרחביה היתה מושבה ישנה ועלובה. בבנימינה לא היה כלום – רק
 בתים ורפתות. בהתחלה היו רק בתים של פיק"א. אף אחד לא בנה לבד.
 הקליפורנים קיבלו בתים יותר גדולים ויפים.
 – מי קרא להם "הקליפורנים"?
 – אני חושבת שהם עצמם, אני לא יודעת.
 (מישהי אחרת): מתוך חומר קריאה אני חושבת שפקידות הבארון קראה
 להם כך. היא הרי קבעה את הרכב הקבוצות.
 – את זוכרת מדוע ההולנדים לא נשארו פה?
 – היו רק שני בחורים ושתי בחורות, לא משפחות, קבוצה שהכשירה את
 עצמה.
 – (שואל את רפי): מתי נולדת?
 – 1924. אני הבן הבכור ואחד הבכורים של בנימינה, השני או
 השלישי. הראשונים היו רודה, רחביה, עמרי – הם באו לכאן בתור
 ילדים. אני חושב שהראשונה שנולדה כאן היא הרצליה צירובסקי, אחר
 כך שלמה הלפרין ואחר כך אנחנו (בהפרש של שנה): יצחק, יונתן

וינטר, גדעון, אני, רמי גולדשטיין ותמרה פיינברג. זה למעשה
הדור השני. לפנינו היה המחזור הראשון (חצי שנה-שנה הבדל).
- (שואל את נטי): איך זה היה לעלות מגרמניה, לחיות בירושלים
אצל הקר בתנאים טובים יחסית ואחר כך להגיע לבנימינה?
-

- 1 -

נטי קלנר - המשך 14.2.93

- ידעת עברית בגרמניה?
- כן, למדתי שם עברית.
- איך הסתכלת על בני האיכרים הוותיקים?
- לא היה לי קשר ממשי אתם. הם היו חברה אחרת. היום אני אתם בקשר הרבה יותר מאשר פעם.
- כמה דוברי גרמנית היו בבנימינה?
- עוד שש משפחות: ארתור, לוי, פיינברג, טיכו, חיים כ"ץ, אדית...
- מה עשיתם כשנפגשתם?
- הקשבנו למוסיקה, שיחקנו ברידג'...
- היו לך קשרים עם אנשי זכרון יעקב?
- לא.
- היו קשרים עם יקים אחרים בארץ?
- ודאי. ממקום מוצאי (קלינצברג) היו רבים בארץ. היו לנו יותר אורחים משיכולנו לארח.
- נסעת מפה למקומות אחרים?
- ודאי. לירושלים... אבל היו לנו המון אורחים. זה הפך לקללה.
- למה הם באו?
- באו לראות חקלאים יקים.
- איך זה היה לגדל ילד כאן ב-1924-25?
- רפי נולד בקלינצברג. נסעתי לשם כדי ללדת, שכן פחדתי מהתנאים שהיו כאן. אך בסופו של דבר לא היה לנו כל כך קשה. אפיתי לבד בטאבון בחוץ, חיתולים תפרתי בעצמי.
- התכתבת עם הורייך בגרמניה?
- כן. הם באו לבקר בערך ב-1935.

- היו פגישות עם ערביי הסביבה?
 - אני לא נפגשתי אתם.
 - בעלך בא לכאן כיחיד?
 - כן. הוא היה פועל בחדרה והציעו לו שם 100 דונם. הוא רצה לבנות מושבה חדשה ובא לכאן.
 - איך הגיע לכאן?
 - דרך פיק"א. הוא שמע שמקימים את בנימינה וביקש להתקבל והתקבל.
 היו פה הרבה בודדים עצמאיים כאלו. הרוב הגיעו כך. היתה זו המדיניות של הבארון, לגוון את אוכלוסיית המתיישבים.
 - את זוכרת את ביקור הבארון במושבה?
 - הבארון היה אצלנו בבית. בחו"ל הוא קרא בעתון יהודי ("המנורה") מכתבים שבעלי כתב לאמו (האם שלחה את המכתבים לעתון). באחד המכתבים היה כתוב שבשבת הוא הלך לצוד, וכשהבארון בא, הוא אמר לבעלי: "אני לא הולך לצוד בשבת" וצחק.
 - איך הגיע הבארון למושבה?
 - ברכבת. כשירד מהרכבת חיכו לו הרופאים על הסוסים... באותה השנה הגיע גם בלפור. זו היתה השנה שבה נפתחה האוניברסיטה (1924).
 - נסעתם לטקס האוניברסיטה?
 - לא.
 - היתה לכם מכונית?
 רפי(?): לאבי היתה מכונית ב-1934/35. אבא היה נוסע עם האוטו לקיסריה דרך הדיונות, וכשהיה מגיע אח"ם כלשהו שרצה להגיע לקיסריה, היו באים לאבא כדי שיסיע אותו.
 יום אחד הי הצריך להסיע משהו ופרץ ויכוח: אבא של מתי (ישראל אריזון) התעקש שאבי לא יצליח להגיע לשם ואבא התעקש שיגיע. הם

התערבו על 4 פחי בנזין. בסופו של דבר אבי הגיע והוא נתן לו את
4 פחי הבנזין.

- כשגרת פה בשנות העשרים, נסעת לבקר בקיסריה?
נטי: כן. נסענו עם הפרדות לים.

- מבנימינה נסעת לבקר בעוד מקומות?
- לטנטורה ולשפיה...

- כשהייתה לכם מכונית (1943) היו עוד מכוניות במושבה?

- הייתה רק עוד מכונית אחת לשמעון הכהן. יותר מאוחר היו מכוניות
גם לגולדשטיין ולוולמן.

- הבאתם רהיטים מגרמניה ו/או אוסטריה?

- כן: כסא, שולחן ועוד.

- (לרפי): מתי התגייסת ל"הגנה"?

- התגייסתי בערך בגיל 14. בגיל 15 הלכתי לקורס מדריכים (1934).
מיד אחר כך הדרכת בקורס קשרים. בסוף 1941 התגייסתי לפלמ"ח
פלוגה ג' (עם איסר ורבקה...). הייתי בפלמ"ח קרוב לשנתיים ואז
חליתי ובאתי הביתה. פנו אלי מה"הגנה" והייתי שנה וחצי נהג
משטרת הישובים. באותה תקופה הכרתי את אשתי ורציתי להתחתן.
החלטתי שמספיק לי עם ה"הגנה" וחזרתי הביתה. לאחר קצת יותר
משנה, ב-1947, קראו לי להתגייס. הלכתי לקורס קציני קשר עד
1950.

במלחמה הייתי בתחילה באלכסנדרוני (גדוד 31). משם רציתי ללכת
לפלמ"ח אבל זה לא הסתדר במסגרת תפקידי.

- היו עוד בבנימינה שעברו לפלמ"ח?

- בתחילה רק אני ואיסר. אחר כך הצטרפו גם אריזון (אח של חוה)
ולוי.

- (לנטי): איך את מסתכלת על בנימינה היום? את מרוצה?
 נטי: אני מאד אוהבת את בנימינה, אבל היא לא בדיוק מה שהיתה ומה שהייתי רוצה שתהיה. המושבה נעשתה יותר מדי גדולה. אני כבר מרגישה זרה ולא מכירה את רוב האנשים.
- רפי: אני אף יותר קיצוני. איזו מין מושבה חקלאית זו אם אין לחקלאים אף נציג במועצה? אנשים שלא מבינים בחקלאות מנתיבים לי את מחירי המים, את המסים, את המים... פתאום מחליטים לעשות פה כביש. רוצים לסגור כך שלא אוכל להיכנס עם טרקטור לחצר. לי אין שום השפעה.
- אני לא רוצה שהמושבה תהפוך לעיר (כמו שראש המועצה רוצה). אני לא רוצה למכור את המגרש שלי. הנכד שלי רוצה להיות חקלאי ואני אומר לו שילך ללמוד מקצוע, מפני שפה לא יוכל להתקיים בתור חקלאי.
- מתי התחיל תהליך זה?
 - הטעות היתה של המייסדים שהפכו את בנימינה למושבה פתוחה. המושבים שמרו על צביון... השיכונים והעליות הרסו את צביונה החקלאי של המושבה.
- איך אתה רואה את הנחלה מבחינה זו?
 - הם נהנו משני העולמות: מצד אחד היו מושב ומצד שני - נהנו משרותי המושבה.
- אתה מייצג בדבריך את כל הדור שלך?
 - כן, את החקלאים.
- אתם נפגשים בפגישות חברתיות?
 - מעט מאד נשארו. גדעון, למשל, מוכר היום מגרשים. איבדנו את האידיאל. היום אנחנו יודעים, שחקלאי צריך קודם כל ללמוד מקצוע, כדי שבעת משבר יהיה לו במה לעסוק.

לדוגמא: ראש המועצה הנוכחי רוצה להפוך את השטח שלי לאזור תעשייה כדי לקבל הרבה יותר מסים. אם אסכים – גמרתי עם החקלאות. כמושב חקלאי לא יתנו לדבר כזה לקרות.

שמעתי מישהו אומר, שיהיו פחות חקלאים ואלה שישארו יהיו חקלאים גדולים. בדבר זה יש לי טענות לממשלה: תהליך כזה צריך להעשות בצורה מסודרת. בגרמניה, למשל, ראו שצריך פחות חקלאים ולכן לחקלאים הפחות טובים ולבעלי המשקים הקטנים נתנו פנסיה ואת שטחיהם נתנו לאחרים.

אצלנו מקצצים 40% מים והחקלאי נאלץ לייבש חלק משטחיו. אחר כך הם מבקשים שתשלם ארנונה על החלק שייבשת. חונקים אותנו.

– מה קורה למשק של משפחתך היום?

– רובו היום מטעים. לאט לאט עברתי למטעים בגלל הגיל. מתוך אידיאל, אולי מטופש, הלכתי לגידולי יצוא. עכשיו בא רפול ו"חתך" לנו את כל היצוא, ההדרים. 25 דונם נחתכו.